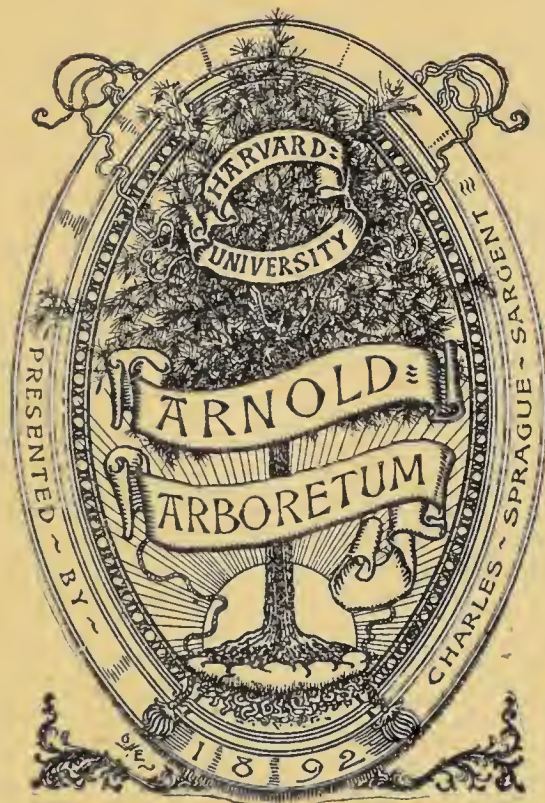

3 2044 107 267 064

Tax
H67.5

OBSERVATIONES BOTANICAE

AVCTORE

GEORG. FRANC. HOFFMANN

M. D.

ERLANGAE

APVD IOANNEN IACOBVM PALM

1787.

Nov. 1909

21138

1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2

1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2

1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2

1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2

P R A E F A T I O.

Observationes, quas pro licentia artem medicam docendi eruditis in re herbaria propono, eo minus inutiles fore putavi, quia non ex multarum specierum notitia solum, sed ex earum certa ac sollicita observatione, praesertim indigenarum ac ubivis fere provenientium plantarum, incrementum indeque ad vitam hominum maximopere sublevandam, utilitatem *) capiat Botanicis studium. Siquidem pauci occasionem exoticas colligendi plantas nanciscantur, pauciores hortos botanicos, plantarum exterarum hybernacula intrare possunt; nemini autem cui oblectamento est notitia herbarum, non opportunitas loci cujusvis praebet occasionem, incultas et sylvestres carpendi plantas, examen earum ad aliorum datas de-

A 2

*) *Seb. Iust. Brugmans oratio de accuratiori plantarum indigenarum notitia maxime commendanda. Lugduni batavorum 1787. 4. ap. S. Luchtmans.*

scriptiones retractandi. Est enim non injucundum novi quid in planta observasse vel aliorum imperfectis de ea descriptionibus aliquid addidisse. Etiam si centies descripta fuerit, et paene explorata, tamen fatebimur eam varie ab aliis divergere vel singulare quid ostendere posse. Plantarum exactiorem notitiam non parum etiam adjuvari, si omnes minutas potissimum, quae fructificationis negotium spectant partes, ad vivam et recentem plantam describantur non solum, sed quoque delineentur, ipse comprobare ausim. Mihi enim semper moris est recentem plantam ad Linnaeana genera et aliorum praestantiorum Botanicorum scripta examinare et disjunctas minores ejus partes penicillo adumbrare, sicque characteres quibus superstructum est systema Linnaeanum pictos, omnibus descriptionibus longe praefereudos, et mihi, et imposterum forsan in Botanophilorum usum comparare.

Supereſt ut hoc moneam me hiſce obſervatiunculis in fine novam Salicis ſpeciem addidiſſe, novosque Lichenes aliquos, numero quotidie magis increſcentes.

-
1. **CALLITRICHE dubia**, foliis superioribus ovalibus, caulinis linearibus apice bifidis.

Stellaria foliis imis linearibus, supremis subrotundis. HALL, *hist*, n, 554. LEERS, *herb*, n, 2. (Callitriche verna, var, β .) Stellaria intermedia WIGGERS *primit*, 4.

Obs. In hac ut in Call. verna flores superiores masculi, inferiores feminei; filamentum brevius, petala angustiora et acutiora quam in illa; locus crescendi similis.

2. **VERONICA serpillifolia**.

Obs. Caules procumbentes, florentes erecti, basi saltem ramosi. Folia subcrenata. Bracteae inferiores racemi subcrenulatae, superiores integerrimae. Calyx subaequalis glaber. Corollae exiguae, infima lacinia angustissima alba, superior caerulea, laterales pallidiores. Semina numerosa umbilicata ut in *V. hederifolia*, sed triplo minor.

3. **VERONICA Anagallis aquatica**.

Obs. Calycis foliola angustissima, aequalia, apicibus demum reflexa. Capsula obovata, vel obcordata. Semina minuta umbilicata.

4. VERONICA *agrestis*.

Obs. Calycis foliola si floret inaequalia basi hirsuta. Capsula pulvere nigricante deaesto non raro repleta invenitur.

5. GYPSOPHILA *muralis*.

Obs. Petala inaequaliter crenulata, carnea. Capsula ovata 4 - (non 5 -) valvis. Receptaculum columnare pilosum.

6. SAPONARIA *officinalis*.

Obs. Nectaria intra unguis petalorum calyce longiores, locata, earumque longitudine, apice in duo cornicula quasi fissa. Capsula cylindraceo-ventricosa, basi cincta denticulis 5, apice quinquefariam dehiscens. Receptaculum pentagonum, apice subbifidum. Antherae saepius sphaelofae.

7. DIANTHVS *prolifer*.

Obs. Squama inferior ovato-mucronata calyce triplo minor, reliquae duae longitudine calycis. Petala obcordata emarginata. Stigmata filiformia patentia. In *D. carthusianorum* petala anterius latiora truncata irregulariter ferrata. Stigmata apice recurva. In *D. Armeria* petala subrhomboides minora ferrata. Stigmata erecta. In *D. deltoideo* petala majora ferrata. Stigmata flexuosa.

8. CUCV BALVS *Beben*.

Obs. Ungues petalorum canaliculati, laminam versus latiores, apicibus lateralibus productis, obtusis, erectis. Capsu-

la saepius sexfariam apice dehiscens. Semina reniformia.

9. CERASTIVM *vulgatum.*

Obs. Capsula calyce semitecta, apice 10-valvis dehiscens. Petala longitudine calycis $\frac{1}{2}$ bifida. In CER. *aquat.* Capsula 5-valvis dehiscens: valvis apice bifidis reflexis.

10. LYCHNIS *Flos cuculi.*

Obs. Petala 4 fida; lacinae inferiores vel laterales minores divaricatae. Faux tubi denticulis duobus erectis apice inaequaliter bifidis in singulo petalo coronata. Styli breviores staminibus. Capsula unilocularis 5-valvis.

11. LYTHRUM *Salicaria.*

Obs. Planta non raro caule hexaëdro tribus foliis, et octaëdro quatuor foliis cincto occurrit. Flores in spica interrupta congesti, superiores spiraliter ascendentes. Stamina 6 frequenter calyce longiora, ejusque parieti adnata; 6 alia calyci breviora altius inserta. Calycis tubus in 6 lacinas coloratas breves divisus, quibus externe longiores tenuioresque denticuli incurvi adstant. Capsula bivalvis, longitudinaliter dehiscens.

12. SEMPERVIVUM *telorum.*

Obs. Petala lanceolata ferrulata, carina hirsuta. Filamentum unicum prope basin petali singuli adfixum. Germine singulo basi adnascitur squama nectarifera, oblique assurgens gibba, rhomboidea, saepe germinis figurae similis, cras-

fiuscula apice acuta, basin versus in pedunculum desinens; dissecta bilocularis; persistens. Capsulae maturae expansae stellariformes. Numerus petalorum, staminum, germinum et nectariorum numerum duodenarium saepius ad 18. excedit, rarius minor.

13. PAPAVER *Argemone.*

Obs. Petala oblonga subcuneiformia, apice subtilissime serrulata. Filamenta sub antheris latiora. Capsula 5 - angularis pilis raris, flexuosis, albidis obsita, semi - 5 - locularis. Stigma acutiusculum 5 - radiatum.

14. PAPAVER *Rhoeas.*

Obs. Caulis et pedunculi pilis patentibus conspersi. Calyx clausus ovatus, obtusus. Stigma 10 - 15 - radiatum.

15. PAPAVER *dubium.*

Obs. A praecedenti dignoscitur: pilis cauli adpressis, basin versus patentibus; capsula semi 10 - locularis, totidem radiis stigmatis; calyce clauso, ovato - oblongo.

16. RANUNCULUS *arvensis.*

Obs. Squama nectarifera obcordata emarginata. Semina aculeata 6 - 8 in orbem posita. In RANUNCULO *Ficaria* squama nectarif. margine trifida. In RAN. *auric.* squama nectarif. obverse pyramidalis. In RAN. *bulb.* squama nectarif. plana obcordata, anterius latiuscula. In RAN. *rep.* squama nectarif. angustior quam in priori, convexa, altero latere leniter excavata. In RAN. *acri* squama ne-

ctarif. oblonga truncata antèrius latiuscula. In RAN. *Flam.*
 squama nectarif. brevissima ungui in utroque latere ad-
 nata in medio cavam burfulam efformans. In RAN.
bed. et *aquatili* unguis petalorum nectarifero poro subu-
 lato perforato notati.

17. *AIVGA Chamaepitys.* SCHREB. *Pl, vert, unil, p, 23.*

Obs. Calycis labium superius trifidum, denticulo interme-
 dio duplo minore, inferius bifidum, lateralibus paulo bre-
 vius. Corollae labium superius incisum, calyce brevius;
 laterales lacinae longitudine calycis, obtusae, convexae;
 intermedia calyce duplo longior, cordato-emarginata.
 Stamina fere longitudine lateralium laciniarum. Tubus
 subventricosus.

18. *ANTIRRHINUM Elatine.*

Obs. Stigma crassiusculum obliquum, stylum versus langu-
 statum. Capsula subrotunda, utrinque lamellam depo-
 nens, media basi persistente. Semina obovata scabra.

19. *ANTIRRHINUM minus.*

Obs. Calycis lacinae tres superiores sursum reflexae infe-
 riores duae dimidio fere breviores erectae. Nectarium
 cornu brevissimum obtusum. Capsula apice 6-valvis
 dehiscens. Semina obovata striata scabra.

20. *ANTIRRHINUM Orontium.*

Obs. Capsula basi inaequalis, stylo saepius persistente figu-
 ram fingit cranium Canis, Simiae vel Vituli referens, pro

diversa autorum imaginationis vigore; apice oblique de-
hiscentis 6-valvis. Semina hinc plana inde subconvexa,
margine denticulato excavato cineta.

21. PEDICULARIS *palustris*.

Obs. Calyx bilabiatus excrefcentiis foliaceis crispis, cris-
tus. Tubus corollae sub labio inferiore semicontortus;
galea labii superioris margine binis rostellis, vel seta-
ceis denticulis instructa. Lacinia intermedia labii inf.
profunde divisa et veluti pedicellata, pedicello per gut-
tur tubi deorsum ducto. Semina proprio receptaculo hi-
lum in feminibus relinquens dissepimento affixa.

22. PEDICULARIS *sylvatica*.

Obs. Caules plures vix ramosi. Calyx 5-dentatus ventrico-
sus inaequalis, incisura infima profundiore, denticulis 4 cri-
statis, 5to minimo saepius deficientē. Filamenta sub an-
theris pilis purpureis villosa.

23. LUNARIA *rediviva*.

Obs. Calycis foliola duo intermedia convexo-plana, prope
apicem brevissima mucrone terminata, lateralia basi sac-
cata, superius sensim in acutum apicem producta, sub
quo denticulo notantur. Filamenta duo lateralia reli-
quis duplo breviora, basi glandulis nectariferis instructa.
Stigma linea tenui incisum.

24. *THLASPI campestre.*

Obs. Silicula ovata hinc gibba inde apice excavata marginata. Semina duo carinata, apici dissepimenti filo affixa. In *THL. arv.* silicula utrinque convexa alata cordato-ovata. Semina 5 - 6 in uno loculamento, filo adnexa.

25. *RAPHANVS Raphanistrum.*

Obs. Siliquae articulatae, discedentes in articulis, singulo monospermo. Saepius uno tantum constat articulo, filiqua, apice in acumen subulatum producto. Semen filo affixum. Calyx pilis raris hispidus.

26. *SINAPIS arvensis.*

Obs. Calycis foliola sub apice seta brevi aristata. Siliqua 6 - angularis non raro setis adspersa. Dissepimentum apice in rostrum tetragonum compressum productum.

27. *ERYSIMVM officinale.*

Obs. Siliquae breves, apice sensim angustiores, tetragonae subhirsutae, cauli adpressae, brevissime pedunculatae. Semina angulosa minima, dissepimenti futuris alternatim affixa. In *ERYS. Barb.* siliquae lineares 4 - gonae. Semina apice aucta hilo, dissepimenti futuris affixa. Glandulae 4. duae basi filamentorum breviorum duplicatae. In *ERYS. Alliac.* filiqua longissima, subtrulosa lineis 4 (duae dissepimenti duae carinarum commissuram spectant) exacte tetraedra. Semina oblonga superius et inferius oblique truncata.

28. *CARDAMINE amara.*

Obs. Corolla erecto-patens alba, saepius purpurascens; petalorum unguis (ut in *C. prat.*) inferius latiores, saepe utroque latere dente seu membranula aucti.

29. *FUMARIA officinalis.*

Obs. Calycis foliola apice patentia ciliata. Stylus longus. Silicula obovata, cum acumine obsoleto, bivalvis. Semen unum, rarius duo.

30. *POLYGALA vulgaris.*

Obs. Appendices carinae infundibuliformes in 6 plerumque lacinias lineares usque ad medium fissae.

31. *SCORZONERA humilis.*

Obs. Semen hinc planiusculum inde convexum striatum. Pappi setae 5 reliquis longiores, apicibus nudis.

32. *ONOPORDVM Acanthium.*

Obs. Semina obovata, nervis aliquot eminentibus instructa. Pappus capillaris secundus. Receptaculum singuli feminis 4-gonum 8-dentatum: dentibus intermediis minoribus.

33. *CNICVS oleraceus.*

Obs. Squamae exteriores calycis pinnatifidae spinosae, interiores integerrimae, lanceolatae. Corollulae longissimae; tubus tenuis; limbi incisura tertia reliquis duabus profundior. Stigma oculis nudis conspectum integerrimum,

lenti subjectum, bifidum adparet, unaque lacinia alteri subimposita, eamque tegens et arcute adpressa. Filamenta pilosa; appendices minimae bifidae.

34. *ARCTIVM Lappa.*

Obs. Palea unica semen singulum basi vestiens, in 8-10 lacinias fissa.

35. *SERRATVLA tinctoria.*

Obs. Calycis squamae muticae. Pappus pilosus. In *SERRATVLA aruensi* squamae calycis apice mucronatae, interiores lineares; pappus plumosus; receptaculum pilosum.

36. *TANACETVM vulgare.*

Obs. Corollulae radii constanter (si adsint) trifidae. Semina fulcata, apice membrana denticulata coronata. Squamae calycis superiores apice membranaceae.

37. *BELLIS perennis.*

Obs. Corollulae hermaphroditae tubo brevissimo, limbo ventricoso, inferne piloso instructae. Stigma bifido-emarginatum.

38. *MATRICARIA Parthenium.*

Obs. Radius disco brevior. Semina coroll. hermaphr. 5-angularata, feminae 4 angularia, fulcata.

39. MATRICARIA *Chamomilla*.

Obs. Radius patens, anthesi peracta deflexus. Coroll. hermaphr. tubus basi ventricosus, 5 fulcatus.

40. CHRYSANTHEMUM *Leucanthemum*.

Obs. Calyx fere planus. Corollulae radii longissimae. Semina subcylindrica fulcata, margine obtuso subcrenulato. In CHR. *inod.* coroll. herm. tubus medio contractus. Semina 4 gona, 4 dentata. In CHR. *seget.* pedunculi infra calycem incrassati. Calycis marginales squamae membrana scariosa auctae. Sem. cor. herm. 8 angulare fulcatum, gibberibus apice prominulis, absque alia corona; fem. fere triangulare: angulis duobus latioribus prominentibus.

41. ANTHEMIS *tinctoria*.

Obs. Sem. coroll. herm. tetragona, apice submarginata. Paleae lanceolato-acuminatae. Calycis squamae marginales apice membranaceae, ciliatae.

42. CENTAUREA *Cyanus*.

Obs. Squamae calycinae ciliato-ferratae, interiores lineares integrae, apice multifidae. In CENT. *Scab.* squamae exteriores triangulares margine, interiores lineares apice membrana auctae ciliataeque. In CENT. *Iac.* calycis squamae membrana auctae convexae scariosae, subbifidae, lacerae fuscae; stigma bifidum connivens. Semen in

prima specie 4 angulare, sterile nudum, in altera pappo brevi piloso, in tertia setis brevissimis, mox deciduis instructum.

43. FRAXINUS *excelsior*.

Obs. Occurrit sterilis floribus omnibus masculinis, nec unico quidem hermaphrodito flore. 2) Aliae juniores arbores gerunt flores plane hermaphrod. 3) Aliae illis prioribus vicinae saepius flores ostendunt in singulo racemo terminales hermaphrod., laterales sunt masculini. Flores femineos absque hermaphr. vel masculinis observare non potui. Bracteae duae ad basin racemi hermaphr. florum 2-4. parvae, apice saepius 5 fidae.

44. SALIX *villosa*, foliis subrotundis integris, subtus villosis.

H. in *Suecia*.

Obs. Rami glabri nodosi 3 unciales. Folia subrotunda integra, apice obtusa, superius glabra reticulato-rugosa, crassa, subtus villis longis albis nitentibus penitus tecta, pedunculum cingunt; petiolata: petiolo etiam villoso. Amenta masculina femuncialia teretia; pedunculo ejusdem longitudinis villoso insident; squamae villosae aegre ob crassitiam villorum distinguendae, oblongae, obtusae; Filamenta filiformia reclinata, antherae parvae luteae. Sub nomine Sal. lanatae Cel. *Ehrhart* accepit ab illi

Thunbergio. Nova et elegans species inter alpinas Salices.
Feminam adhuc desidero.

45. LEPRA *antiquitatis*. Enum, Lich, I.

Obs. Scutellae minutae nigerrimae aegre a crusta pulverulenta distinguendae, margine cinguntur concolore. Sed rarius occurrunt.

46. LEPRA *mixta*, pulverulenta nigra, tuberculis nitidis cinereis.

H. in *rupibus*.

Obs. Crusta nigerrima pulverulenta, tubercula irregularia nitida; per lentem etiam minimae scutellae nigrae iis immixtae observantur.

47. VERRUCARIA *cinereo-atra*, leprosa cinerea tuberculis atris.

H. in *rupibus* calcareis.

Obs. crusta leprosa granulosa cinerea etiam cervina; tubercula variae magnitudinis nigra planiuscula, per lentem scutellis L. sanguin. similia, a quo crusta crassiori scutellisque in hac immerfis distinguitur.

48. VERRUCARIA *albo-marginata*, leprosa ex albido cinerea, tuberculis nigris albo-marginatis.

H. in *rupibus* cum priori.

Obs. Crusta albescens in cinereum vergit colorem, leprosa vel potius verrucosa, rimosa, tubercula scutellis similia,

plana nitida, nigra, albido margine cincta, per lentem nigrities derasa illita quasi videtur.

49. *VERRUCARIA rufescens*, leprosa tuberculis rufescentibus.

H. in *rupibus* calcareis.

Obs. Elegans haec species, nec minus superiores omnes primum sese mihi in monte Streitberg (Margraviatus Baruthini) obtulere. Crusta in siccitate nigricans vel cinerascens, tenuis, ex qua tubercula multa rufescentia et in fulvum colorem vergentia prodeunt convexa, aciculae capituli magnitudine. Intus pallidiora et durabili natura. Ab hac non multum abludit.

50. *VERRUCARIA rufo-fusca*, leprosa sordide flavescens, tuberculis rufis.

H. in *rupibus*.

Obs. Crusta sicca vel cultro vulnerata albescens, humida ex viridi flavescens, granulosa, tubercula copiosa minus distincta quam in priori, colore sordidiori, ab initio scutellas perparvas rufescentes efformant.

T H E S E S.

I.

Medicamenta odore et sapore prorsus destituta tamen efficacissima esse possunt.

II.

Vera Litbonriptica non dantur.

III.

In febribus intermittentibus adstringentia caute adbibenda.

IV.

Medicus plantarum certa notitia destitutus tuto curare nequit.

V.

Plantarum indigenarum notitia quam maxime medico commendanda.

VI.

Venena curant, esculenta conservant corpus.

VII.

Omne evacuans debilitat.

 VIII.

Natura optima morborum Medicatrix.

IX.

Irritabilitas distinguenda a sensilitate et contractilitate.

X.

Pupilla quiescens dilatatur Iride contracta, et gaudet propria vita.

XI.

Bilis est Naturae alcalinae.

XII.

Fluxus haemorrhoidum est morbus, sanandus potius quam promovendus.

XIII.

Aeris genera nimium multiplicantur.

XIV.

Vita casta morborum certe non causa.

XV.

Irritabilitas morbosa nervorum sollicitè in curatione a debilitate distinguenda.

XVI.

Seminium verminosum forsàn extra animale corpus?

